

MOJ KONEC TEDNA: ANTON SAZONOV - TONAČ

Nogavice do gor, pa v gore!

Čeravno ga na vrhu gorskih poti hčeri malo čakata in za njim vse manj zaostaja tudi žena, je Anton Sazonov - Tonač bil in je zvezda stalnica slovenskega alpinizma, gornik, alpinist, turni smučar, gorski reševalec inštruktor in gorski vodnik, 82-letni prejemnik priznanja PZS za življenjsko delo v alpinizmu 2020.

Grega Kališnik

Kaj vam pomeni priznanje PZS? Po eni strani se mi zdi fajn, sem bil prijetno presenečen, po drugi sem pomislil, sem pa res že star, da mi hočejo tole podeliti. Mladim za življenjsko delo ne dajejo priznanj.

Pri 82 letih, kako ste telesno, mentalno?

Nekako sem še kar, počutim se v redu.

Zaradi gora? Kaj so vam dale?

Če pogledam svoje sošolce, z industrijsko-kovinarske poklicne šole v Kranju, dobivali smo se na pet let, mi gre kar dobro. No, izučil sem se za finomehanika, v službo najprej hodil na inštitut za elektroniko, po vojski pa v fabriko Tops v Savljah, najprej v montažo, nato v orodjarno, zadnjih deset let sem bil v prodaji. Delali smo recimo zlozljive mize z namontiranimi stoli, po ameriški licenci, še zdaj jih imajo na osnovni šoli v Kranjski Gori. V jedilnici.

Kako ste začeli plezati?

Mulci smo se šli po gozdu Tarzane pa Indijance, pa pri Partizanu sem telovadil. Kot otrok sem šel včasih s starši na Šmarno goro, pa po Malem Grabnu smo radi plezali, po strmem, ilovnatem bregu, pa v vodo padali. V Kranju, kjer sem bil tri leta v internatu, so bili Šmarjetna gora, Jošt, Storžič, moj prvi dvatisočak, Blegoš, Ratitovec. Vključil sem se v kranjski alpinistični odsek, po vrnitvi iz vojske pa v Ljubljani vidim plakat za alpinistično šolo pri Matici ...

Vaše glavne alpinistične postaje?

V Himalaji Kangbačen leta 1965, Hindukuš 1968, Anapurna 2 leto pozneje,

bil sem vodja odprave na Trisul leta 1976. Leta 1968 zimski Čopov steber, leta 1964 arktično otočje Svalbard, 900 kilometrov severno od Norveške.

Kaj vas je najbolj zaznamovalo kot alpinista?

Kot doživetje Kangbačen, bili smo še zenci, s Pavlom Dimitrovom sva bila na meji preživetja. Tik pod vrhom, tri dni brez hrane, ponoči v bivaku minus 35, veter, se odločiva za sestop. Najlepša odprava pa je bila zame na Svalbard, tiščmetrski vrhovi, naravnost iz morja.

Kaj pa znameniti Čop pozimi, koliko časa ste bili v steni?

Osem dni, z Alešem Kunaverjem in Stanetom Belakom - Šraufom. Vsa Jugoslavija nas je spremljala, po radiu, časopisih. Računali smo, da bomo opravili v treh dneh. Toliko lepega vremena je zagotavljal tudi vremenoslovec. Dva dni je bilo idealno, tretji dan so prišli oblaki, megla, proti večeru sneženje – dva metra ga je zapadlo do osmega dne.

Ste kdaj pomislili, da je konec? Šrauf ni bil ravno miren človek.

Nikoli nisem pomislil na smrt. Bili smo usklajeni, Šrauf kolerik, Kunaver resen, natančen, umirjen, nista bila za skupaj, jaz sem bil nekje v sredi s svojim humorjem. Ko smo dvakrat spali v tisti snežni luknji, me je spreletelo, črne zgodbe z Eigerja, Grandes Jorasses, pa sem misli hitro odrinil, ker smo bili mi trije dobra ekipa. In situacija ni bila ne-rešljiva, če ne bomo panični. Rešiti nas ne bi mogel nihče.

Ste bili za gore pripravljeni storiti vse, mimo družine ...

Takrat nisem imel familije.

Koliko ste bili stari, ko ste se poročili?

Triinpetdeset.

O, pozno! Zaradi gora?

Ne, zaradi žene, Amalije, Malči. No, saj sem prej pogledal za katero, ampak punce so hitro ugotovile, da nisem ravno zanesljiva partija. Takrat je bila služba, da sem dobil plačo in lahko hodil v hribe. Za opremo, avtobus. Sobote so bile delovne. Rukzak v službi, popoldne tek na postajo, vlak na Gorenjsko.

Povratno karto ste vedno izkoristili, nekateri je niso. Kakšen plezalec ste bili?

Previden. Seveda sem imel parkrat srečo. Na strmem snežišču pod Drujem me je odneslo, treščil sem v skalni blok. Če ne bi, bi letel v stometrski prepad.

Alpinizem takrat in zdaj?

Fizično smo bili enako pripravljene, a zdaj je oprema boljša, več je znanja. V letih od 1962 do 1964 sem bil v zelo dobri formi, hodil v Chamonix, plezal v Druju, Chamoniške igle, preden sem šel tja, sem kakšen mesec vstajal ob štirih, s kolesom pod Grad, tekel gor, na Šance, oboke, primerne za plezanje, petnajst minut sem treniral, ob šestih sem bil pa v službi. Vsak dan.

Ča bi bili še enkrat nekoliko mlajši, bi šli po isti poti? Kako je s hribi zdaj?

Verjetno bi se odločil enako. Lanj sem šel na Triglav čez Prag, pa Kepa, Viševnik, taki vrhovi. Starejša hčerka, 29-letna Ajda, pleza, jo je zagrabilo, mlajša, 24-letna Neža, hodi v hribe, smuča.

Kaj pa vaše posebne nogavice?

Ja, takrat smo nosili take nogavice in pumparice, da je bil del kože vedno na hladnem. Potem sem mamoprošil, naj mi jih naštrika do vrha.

Kako so pa držale?

Imel sem štrumpantle. Pa hlače sem imel iz štruksa, blaga kot žamet, na kolenih in čez rit so morale imeti flike. Imel sem jih res zelo dolgo.

Prehrana v hribih?

Vedno sem se držal načela, da v hribih jem tisto, kar doma, doma smo jedli kuhane stvari, za v hribe so bile pa tedaj moderne paštetke in doručak. Najprej

sem pa jedel špeh in kruh. Vedeli smo, da v juhah ni vitaminov, so pa v kislem zelju. Tedaj so se pojavile konzerve, kilske in petkilske, pa tudi kakšna kranjska klobasa je šla z menoj. V Čopovem steburu smo imeli juhe, par pašetek, doručkov, čajev v vrečkah še ni bilo, C-vitamin.

Znani ste po zgodovinskih nogavicah in hlačah, izdelovali ste plezalno orodje, kisló zelje, pa znamenite izjave iz vaših ust?

Verjetno mislite odpravo na Spitzberge, to je nemški izraz za Svalbard, kjer sem dobil snežno slepoto. Kapljice proti neznosnim bolečinam niso pomagale, zdravniku sem rekel, naj mi da kaj močnega ali pa naj me fenta. Dal mi je injekcijo v zadnjico, vsi kolegi okoli, posmeh. V minuti bolečina izgine in v omedlevici rečem: »Fantje, žrite, če ne boste žrl', boste lačn', če boste lačn', boste sitn', če boste sitn', se boste začel' kregat, in če se boste kregal', bo šla ekspedicija k vragu.« Fantje so si to takrat kar zapomnili.

S kom ste si bili kot plezalec najbliže?

Z Brankom Pretnarjem. Splezala sva Matterhorn in prečila Chamoniške igle. In z Ljubom Juvanom, oba sta že pokojna.

Kdaj ste sklenili alpinistično pot?

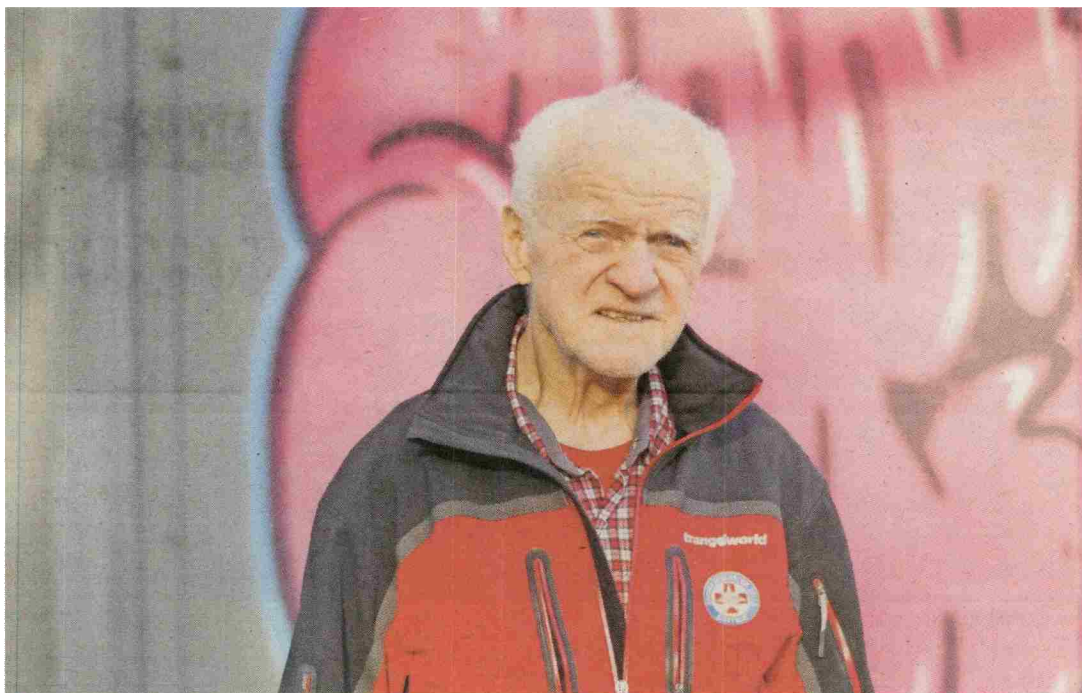
Po Anapurni 1969 nisem imel več najvišjih ciljev, sem se pa posvetil tudi gorskemu vodništvu in vzgoji mladih alpinistov. Bil sem tudi gorski reševalec.

Kaj vas zanima danes?

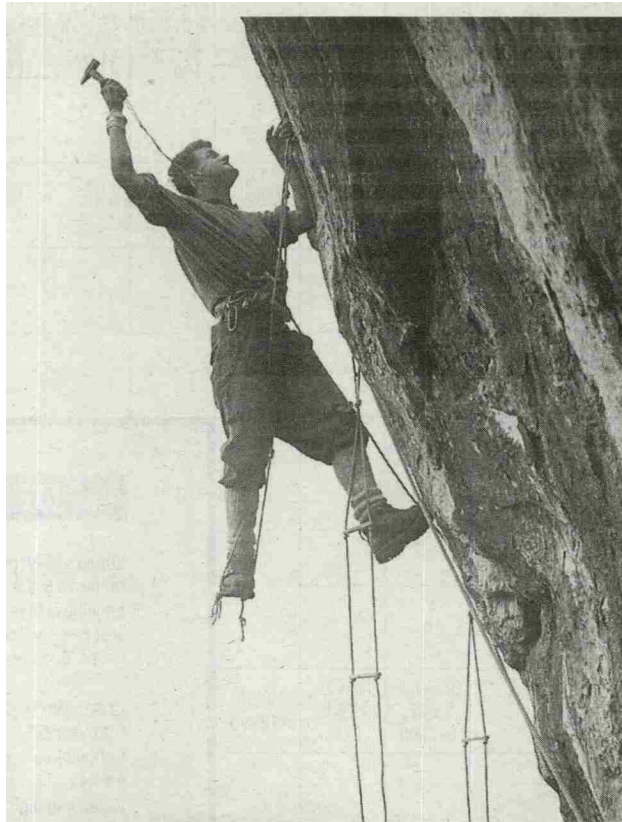
Ja, hribi, pa malo šport spremljam, smučanje, vedno bolj pa me privlači športno plezanje v dvoranah. Ko sem v neki reviji pred leti videl fotografijo umetne stene, se mi je zdelo traparija, zdaj je vse drugače. Že pred umetnimi stenami smo se merili, če je bila kje kakšna skala, detajl, smo se šli: A ti to splezaš na frej? Zdaj je to olimpijsko šport.

Z ženo greste kdaj v hribe, vam lahko sledi, če že vi ne morete hčerka?

Seveda gre, v začetku mi ni mogla slediti, zdaj mi pa lahko. Ne nazadnje je približno 17 let mlajša.

Osem križev in skoraž brez težav FOTO GREGA KALIŠNIK

Nabijanje v Turncu
FOTO KAZIMIR
DRAŠLAR - MIKEC